

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Maitena Belaustegigoitia Ortueta

*Durango,
Bizkaia
(1923-2013)*

Aurkibidea

Biografia

1923an jaio zen Durangoko [Barrenkalea](#)n. Zortzi neba-arrebatatik gazteena izan zen bera. Ama Axpeko (Atxondo) Martzanakoa zen, eta bere amaren ama Balendin Berriotxoak bataiatu zuela dio. Aita laudiotarra zuen, jaiotzez erdalduna izan arren, euskal munduan murgildu, euskara ikasi eta Euskaltzaindiako kide izendatu zuten; EAjko kide legez Durangoko batzokiko sortzailea ere izan zen. Durango bonbardaketan ahizpa bat galdu zuten eta tartean baita frontean zuten neba bat ere. Bonbardaketa ostean herritik alde egin behar izan zuten eta Frantziara joan ziren itsasontziz. Alde batetik bestera ibili ostean, Ipar Euskal Herrian kokatu zuten beraien bizilekua, beraien aitak galarazita baitzuen Durangora bueltatzea. Handik urte batzuetara bueltatu ziren herrira, eta harrezkero, bertan bizi zen.

Zintak

DUR-023

- **Proiektua:** Durangoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Errazti Igartua, Alberto - Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2010-03-25
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Transkribatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea

Pasarteak

1. Bonbardaketaren aurretik, etxe azpiko babeslekuan ezkutatu ziren

- **Erref:** DUR-023/005
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:08:26. **Bukatu:** 00:10:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

Laburpena:

Gerrak irten zuenean, 13 urte zituen. Durango bonbardatu osteko egunean mendira joan ziren. Bonbardaketa eguneko goizeko zazpietan kanpaiak eta sirenak jo zituzten, eta orduan etxe azpian zuten babeslekura sartu ziren.

2. Bonbardaketako hautsarekin eztarriko minez

- **Erref:** DUR-023/010
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:15:16. **Bukatu:** 00:17:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)
- [Ohiturak eta bizimodua](#) » [Osasuna](#) » [Gaixotasunak](#)

Laburpena:

Bonbardaketako egunean, goizeko erasoak minutu bat-edo iraun zuela dio. Eta, arratsaldean, ihesi zebilen jendea metrailatzen ibili ziren. Eurak babeslekuan egon ziren. Bere neba nagusia, Jabier, kamiñero ibili zen. Bere neba bonbardaketako hautsarekin-eta 24 orduz ahots barik gelditu zen; 24 orduz ezin izan zuen ezer jan eta Bilboko otorrino batengana eraman zuten.

3. Aireplanoak ikusi eta elizan ezkutatu zen mutila

- **Erref:** DUR-023/011
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:17:54. **Bukatu:** 00:19:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#)

Laburpena:

Bonbardaketa ostean etxera joan ziren. Elizarantza joan zela mutil batek zerura begiratu, aireplanoak ikusi eta "¡¡¡¡van a bonbardear, estan girando el pueblo. Que la gente se esconda dónde pueda!!!" esan zuen. Hori entzundakoan, elizara sartu zen eta korutik dorrera joan zen. Arerioak katolikoak zirela-eta, elizak ez zituztela bonbardatuko zioen bere lehengusina batek.

4. Italiarrek bonbardatu zuten

- **Erref:** DUR-023/012
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:19:49. **Bukatu:** 00:20:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

Laburpena:

Bonbardaketan parte hartu zutenak italiarrak izan ziren. Madrilen bizi zen bere izeko batek alemaniarrek zirela esaten omen zuen; baina guztiak talde berekoak ziren.

Transkripzioa

- Ta zegatik uste dozu bota abiezela bonbak elizan-eta?
- Ba ba gokuek emon otsielako! horixde! azkenien hoidxe! Ez otsien ezek ardure. Ta horrek italiano zerak izen zien ganera, ta guri gero nire izeko batek esaten eusten zera, aitten arreba nausidxe zan, ta ha kanpuen bizi izen zan beti, Madril aldien-ta, ta harek esan eusten: "fueron, fueron los alemanes" esaten eban. Hori alemanak izen ziela, ta nik eitten naberen: "¿y quién los trajo?", hoidxe da kontue!
- Baia italiarrak izen zien azkenien, ezta?
- Bueno azkenien horredxek, italiarrak. bai, bai, bai, hoidxe esaten da ta hobeto jakingo eben.

5. Bere ahizpa bonbardaketan hil zen jesuitetan zegoela

- **Erref:** DUR-023/014
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:22:10. **Bukatu:** 00:23:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

<p>Bonbardaketako egunean, etxean geratu ziren. Aitak bere ahizpa Itziar Jesuitetan hilda aurkitu zuen; oraindik arnasa zuela aurkitu zuen, baina hil egin zen.</p>

Transkripzioa

- Segiduan juen ziñien hamendik?
- Ez, ez, ez, ez. Bonbardeo egunian ba hementxe geldittu giñen, etxian, horko etxe haundi horretan. Eta beste barik nire, a bueno, egun horretan, egun horretan ni, aitta etorri zan ba aurkittu ebala aurkittu ebala Itziar ta. Hilda. Guk esan gontsen: "Jesuitetara juen da e!".
- Ta Itziar hil zan.
- Aitteri esan gontsen Jesuitetara juen zala Itziar. Eta bera juen zan ta orduen aurkittu eban. Eta hondiño arnasia ei euker eta berak arnasia emon eutsan zera, artifiziala ein eutsen ta dana. Baiña ba hil zan.
- Elizan, eliza barruan?
- Eliza barruan bai, jesuitetan. Ta azkenean hor daukogu guk jesuitak atara eutsien zera, eskelea; hori da aiztearen zer dokumentau egiten daben geuza bakarra daukaguna heridxtotziena.

6. Bere amama Berriotxoak bataiatu zuen

- **Erref:** DUR-023/052
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:25:28. **Bukatu:** 00:26:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Ama Axpe-Martzanakoa (Atxondo) zen. Amaren ama Balentin Berriotxoak bataiatutakoa zen; Axpeko abadearen ordezkari egon zen. Hori dela-eta, Maitenaren neba batek Balentin izena izan zuen.

7. Maitena, Jone, Joseba Ander... izen euskaldunak

- **Erref:** DUR-023/053
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:26:51. **Bukatu:** 00:27:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Neba-arrebek izen euskaldunak izan zituzten. Berak bataiotik dauka Maitena izena, antza, bere gurasoek ez zuten arazorik izan euskal izenak jartzeko. Nagusienei konfirmazioan aldatu zien izena.</p>

Transkripzioa

- Bueno nausidxaue Jabier izen zan.
- Beti ingurukoak e? Xabier, Balentin, beti ingurukoak e?
- Bai, bai. Eta bestie Joseba izen zan, baia Joseba Ander.
- A Joseba Ander.
- Bai.
- Zuek, karo zuk Maitena, gero Jone, Itziar... izen euskaldunek euki dozuez danok.
- Bai, bai.
- Ta zelan ba hori?
- Ba holantxik izen dalako. Gure aitek eingo eban hori.
- Baiña ez ban euki problemarik-edo, Maitena jartzeko-edo? Bautidxotik dekozu Maitena?
- Holantxeik egin gara gu. Nausidxe ez dakit zer, gero konfirmaziñuen aldatu otsiezela-edo holan hondiño, ze jaleo haundidxe egon zien izen.
- Baia zugaz ez. Zure sasoi ez zan egon jaleorik.
- Ez, ez, ez. Ozta-ozta nire sasoi nire sasoi konpondute egongo zan-edo ez dakit zer.

8. Karlistak, monarkikoak, bizkaitarrak...

- **Erref:** DUR-023/056
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:29:10. **Bukatu:** 00:30:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

Laburpena:

Errepublika sasoian, umeek bata bestari "zu zer zara?" galdezka ibiltzen ziren, karlistak, monarkikoak... zeuden. Berak ez zekiela erantzuten zuen beti. Behin nagusiago batek "zu bizkaitarra zara" esan zion, eta Maitena asko poztu zen.

9. Durangon ez zen euskaraz berbarik egiten

- **Erref:** DUR-023/057
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:30:49. **Bukatu:** 00:32:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Errepublika garaian Durangon ez zen euskaraz berbetan. Maitenak etxean baino ez du egin euskaraz, lagunekin ez. Behin eskolan esan zien beraiei etxean ez zietela uzten gaztelaniaz berbetan, baina hori ez zen horrela.

Transkripzioa

- Orduan hemen euskeraz iten zan Durengon?
- Ez.
- Ez, hemen ez da ein iñoiz euskeraz ala?
- Bueno, euskera nortzuk eta zer.
- Bertakoak diñot, durangarrak. Nik badakit kanpotik etortzen zienak eta baserrittik bai eitten abien, baia kalia eitten zan euskeraz?
- kalia ez.
- Ez da eitten.
- Ez, ez.
- Zuk lagunekin erderaz ala ez?
- Ba bai erderaz.
- Erderaz eitten zenduen. Hori bardin zan gerra aurretik edo gerraostetik, bardin?
- Eta geuza arrarue erizten ostien otsien-edo, eta niri esan ostien behin kolejidxuen: "Tu, a vosotras no os dejan hablar castellano", ta "¡si nos dejan!" esan notsien nik. Ba bai jakiñe, izten oskuen, baia neure ama ba pixka bat ba ez dakit zer izango dan hau.
- Ta zuk Jonerekin beti euskeraz?
- Bai! guk gure artien beti euskeraz.
- Txiki-txikittatik be.
- Bai, beti, beti, beti.
- Ta amagaz ta aittegaz ta.
- Ba bai, beti. Gure aittena: "nire etxean euskera nagusi".
- Bueno baia hori esanda be izan leike aittak esan eta gero kasurik ez eittia...
- Bueno, ez, ez. Normal erizten gontsen, euskera eittieri normala erizten gontsen.

10. Nevers-en ikasi zuen

- **Erref:** DUR-023/059
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:36:19. **Bukatu:** 00:37:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Nevers-ko moiei abitua kentzeko agindu zietenean joan egi ziren. Ostean, euren ordeiz Gasteizko karmeldarrak etorri ziren. karmeldarrek Pau-en (Frantzia) ikastetxe bat zabaldu zuten eta bere ahizpak bertara joan ziren.

11. Itsasontziz Frantziara ebakuatuta: Santurtzi-Bordele-Baiona

- **Erref:** DUR-023/062
- **Iraupena:** 0:04:40. **Hasi:** 00:38:31. **Bukatu:** 00:43:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

Laburpena:

Frantziara itsasontziz joan ziren, britainiarrek eskoltatuta. Santurtzitik Bordelera joan ziren. Jone, bere ahizpa, eta bera Bordelera heldutakoan, amama eta izekorengana joan ziren. Amamak eta izekok gutunak idazten zizkieten, eta bertako helbidera hurreratu ziren. Aldean zeramatzaten traste guztiekin helbide hartara iritsi, eta Baionara joanak zirela esan zieten. Orduan, Baionarako trena hartu zuten ahizpa biek.

12. Aitagandik jaso zuten kulturarako grina

- **Erref:** DUR-023/066
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:49:25. **Bukatu:** 00:50:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Aitak sartu zieten neba-arrebei kulturarako grina. Bonbardaketak hil zen ahizpak piano ikasketak zituen, Bilboko irakasle batengana joaten zen ikastera.

Transkripzioa

- Aittek be sartu otsuen ezta, kulturako zer hori.
- Bai. Ta musikea eta zera-ta. Hau Itziar hil zaniene hamazazpi urteaz, ba baeuken piano karrera idxe eindde eukiko eban zer guztidxekez, zortzigarrenien-edo ebillan; baia horrez ganera beste estetika, armonia ta geuza guztidxekez eindde eukezan. Ta Bilbora jueten zan zer bategana, zelan da? irakasle bategana.

13. "Kui"ka olgetan

- **Erref:** DUR-023/068
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:50:50. **Bukatu:** 00:51:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

"Kui"ka jolasten zuten: "Kui, Kala ba, kala ba a esconder kuike". Jokoa zelan den azaltzen du: korru batean jendea zenbatzen da eta ezkutatu egin behar dira. Bat "Azpi" da eta "Azpi"k besteak aurkitu behar ditu. "Azpi" despistatzeko "Kui" esaten zuten beraien ezkutalekutik.

14. Tabetan olgetan

- **Erref:** DUR-023/070
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:52:09. **Bukatu:** 00:54:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Bere osaba batek bildotsa zuen eta hari eskatzen zizkieten tabak. Asko gustatzen zitzairen tabetarara jolastea. Taben jokoa zelan den azaltzen du.

15. Pilotak eta panpinak

- **Erref:** DUR-023/072
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:54:51. **Bukatu:** 00:55:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

Gomazko pilotak erosi egiten zituzten. Frontoian jolasteko pilotak, oster, eskuz egiten ziren. Panpinak ere izaten zituzten.

Transkripzioa

- Pelotak-edo ze, etxien eiñikoak laniegaz edo teliegaz-edo?
- Ez, erosittakuak. Hori be uste dot eitten ebela. Bai frontoian jokatzeko be holako pelotak eitten ebezela uste dot. Baia guk ez, gomazkoak erosten giñuzen.
- Dendia, ze dendan erosi? gogoratzen zara?
- Ene bada!
- Ta muñekarik-edo be eukiko zendun zuk.
- Ba bai.
- Ta zelakoak zien muñekak? kartoizkoak edo telazkoak-edo?
- Batzuk onak eta beste batzuk ez.
- Ta zein zan diferentzia? porzelanazkuak-edo izatia-edo?
- Ez, ez. Edo trapuzkoak-edo. Horrek egoten ziran erosten ziranak oso ederto einddakuak ta.
- Zuk eukitzen ziñun ohean ipiñita holako muñekaren bat-edo?
- Ez! Holakorik ez, nik ez dot aittu holako konturik.

16. Durangoko euskara

- **Erref:** DUR-023/076
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:58:08. **Bukatu:** 00:59:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

<p>Durangoko euskara zelakoa den azaltzen du. Durangoko euskara -a"z bukatutakoa dela dio, eta inguruetako "-e"z bukatutakoa</p>

Transkripzioa

- Ze diferentzi igertzen dozu Durengotik inguruko herridxetara?
- Ba Durengon "-a"gaz eitten da, "andria", "gizona".
- "Laguna"-eta.
- "Laguna" bai, beste batzuk hobeto gleditzen die "-ea" "-ia".
- "Atia".
- "Atia".
- "Atie" ez.
- "Atia".
- "Atia".
- Durangokue e! ingurukoak "atie".
- Durengoko kaleko esan gure dozu. Baia lehen ez dozu esan kaleko jentiek erderaz ein dauela?
- Bueno bai, baia.
- Berez, Durangokoa da "-a" bukatzen dana.
- "-a"gaz.
- Bai, hori entzunde dekot.
- Zuk be entzunde daukozu?
- Bai baia ya galdute dau, baia bai entzunde dekot. Durangokoa berez, "-a"gaz bukatzen dala.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-03-08

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com